



The Changing Face of Terrorism

How Real is the Threat from Biological, Chemical and Nuclear Weapons?

Door Benjamin Cole

Londen/New York (I.B. Tauris) 2011

266 blz.

ISBN 9781845118938

€ 15,-

Anders Breivik, de Noor die eind juli 2011 77 mensen vermoordde door een autobom in Oslo tot ontploffing te brengen en daarna op het eilandje Utoya een groot aantal jeugdleden van de regerende Arbeiderspartij dood te schieten, zou een uitgelezen studieobject voor Benjamin Cole zijn geweest. Cole behandelt in zijn boek *The Changing Face of Terrorism. How Real is the Threat from Biological, Chemical and Nuclear Weapons?* namelijk de vragen wanneer, hoe en welke terroristen (mogelijk) overgaan tot het gebruik van chemische, biologische, radio-logische of nucleaire wapens (CBRN-W).

Terroristen en CBRN-W

Cole analyseert op heldere wijze alle factoren die een rol spelen bij de beantwoording van bovenstaande vragen. Hij begint zijn boek met een historisch overzicht, met als meest geslaagde terroristische CBRN-aanval de aanslag met het gifgas sarin in de metro van Tokio door de Sekte van de Hoogste Waarheid (*Aum Shinrikyo*) in 1995, waarbij twaalf doden en ruim duizend gewonden vielen. Daarna behandelt hij de factoren die bepalen of terroristen er in slagen CBRN-W in hun bezit te krijgen. Hebben zij de beschikking over de nodige technolo-

gieën en financiën om deze wapens zelf te kunnen ontwikkelen en produceren? Opereren zij in een veiligheidsomgeving die hun plannen in een vroeg stadium kan prijsgeven of bestaan er wellicht staten die hen aan CBRN-W willen helpen? Vervolgens gaat Cole in op het dilemma voor terroristen die dergelijke wapens in hun bezit hebben, namelijk of en hoe zij ze gaan gebruiken. Daarbij spelen politieke, religieuze, psychologische en operationele factoren een rol. Tot slot verenigt hij alle factoren in het hoofdstuk waarin hij ook een aantal voorspellingen voor de toekomst doet.

Het boek van Cole kan worden gelezen als een beslissingsboom of terroristen over zullen gaan tot de ontwikkeling, het bezit en uiteindelijk het gebruik van CBRN-W. De auteur gebruikt historische voorbeelden om trends in terroristische activiteiten te ontdekken en doet op basis daarvan een aantal toekomstvoorspellingen. Volgens zijn analyse zijn op dit moment voornamelijk groeperingen met een politiek-religieuze ideologie verantwoordelijk voor terroristische aanslagen. Tevens stelt hij vast dat terroristen een voorkeur hebben voor aanvallen waarbij grote aantallen wille-

keurige slachtoffers vallen. Bovendien is er een toenemende belangstelling voor de verwerving van CBRN-W. Met name terroristische cellen die voor een specifiek doel bijeenkomen en worden geleid door hardliners, verbindt Cole met mogelijke CBRN-aanslagen. Hij ziet islamitische terroristische groeperingen als de belangrijkste aanjagers van dit proces (Amerikaanse militairen ontdekten op diverse locaties in Afghanistan schuilplaatsen van al-Qaida met laboratoriumuitrustingen en grondstoffen, formules en handleidingen voor chemische en biologische oorlogvoering). Maar Cole vlakt het gevaar niet uit dat ook andere terroristische groeperingen mogelijk CBRN-W kunnen gebruiken, waarbij hij met name denkt aan religieuze sektes en extreem rechtse groeperingen in de Verenigde Staten.

Analyse van Cole toegepast op Breivik

De gedachten van Cole volgend, is het aannemelijk dat Anders Breivik niet zou hebben geschroomd om CBRN-W in te zetten als hij daarover de beschikking zou hebben gehad. De Noorse politie identificeerde Breivik als een christelijke rechts-extremist met een apocalyptisch wereldbeeld. Grote delen van zijn 1500 pagina's tellend manifest schreef Breivik over van de *Unabomber*, Theodore Kaczynski, die in zijn eentje twintig jaar lang de VS terroriseerde met zelfgemaakte bombrieven. De bom die Breivik gebruikte, had alles weg van de autobom die de rechtse anti-regeringsactivist Timothy McVeigh liet ontploffen vlakbij een overheidsgebouw in Oklahoma City in 1995. Bij deze aanslag vielen

168 doden, onder wie 19 kinderen, en 800 gewonden. In zijn manifest beschrijft Breivik de productie van zijn bom en de wijze waarop hij aan zijn grondstoffen kon komen. Hij deed zich voor als biologische landbouwer om grote hoeveelheden kunstmest te kunnen kopen, kocht op legale wijze kleine hoeveelheden chemicaliën in bij een Poolse handelaar en bleef zo onder de radar van de Noorse veiligheidsdienst PST. Ook geeft Breivik richtlijnen voor de vervaardiging van giftige munitie (uitgeholde kogelpunten met giftige nicotine of ricine) en 'vuile bommen'. Daarnaast bespreekt hij kerncentrales als doelwit. Kortom, Breivik past in het door Cole geschetste beeld van een levensgevaarlijke *lone wolf*, de eenling die zich buiten de maatschappij plaatst, zich afzondert van zijn naaste omgeving en zich door niets en niemand meer laat weerhouden om zijn gruwelijke daad uit te voeren, het liefst met een groot aantal slachtoffers en met wapens die de wereld doen opschrikken. Daarvoor zijn CBRN-W bij uitstek geschikt. Waarom heeft Breivik dan geen CBRN-W gebruikt? Cole's uiteenzetting volgend bezat hij waarschijnlijk niet voldoende technische kennis en financiële middelen om dit soort wapens zelf te kunnen ontwikkelen en produceren.

Er kunnen enkele kritische kanttekeningen bij Cole's studie worden geplaatst. Zo maakt hij uitsluitend gebruik van openbare bronnen. De historische voorbeelden die hij beschrijft zijn de gevallen die de kranten en de secundaire literatuur hebben gehaald. Onbekend blijven verijdelde CBRN-acties die inlichtingen- en veiligheidsdiensten niet in

de openbaarheid brengen om te voorkomen dat hun manier van werken bekend wordt. De kwantitatieve analyse van Cole doet daarvoor wat pover aan. Ook zijn historische kennis is niet altijd even accuraat. In 1975 verschenen er berichten in de media dat de *Rote Armee Fraktion* (RAF) 53 één-litercontainers met mosterdgas had gestolen om de Duitse overheidsinstanties te dwingen de RAF-top uit de gevangenis vrij te laten. Volgens Cole was dit het enige voorbeeld waarin terroristen erin slaagden CBRN-W voor eigen gebruik te stelen. Wat hij niet vermeldt is dat achteraf bleek dat het ging om

slechts twee containers mosterdgas, die bovendien niet door de RAF, maar door de leider van de lokale explosievenopruimingsdienst waren gestolen om aandacht te genereren voor de slechte toestand waarin oude voorraden gifgassen werden bewaard. Dit soort tekortkomingen doet de vraag rijzen of Cole zijn studieobject wel genoeg beheerst en of hij niet teveel vertrouwt op zijn analytische kwaliteiten. Desondanks heeft Cole een interessant boek geschreven, waarmee vooral de niet ingewijde lezer zijn voordeel kan doen.

Drs. J.T.W.H. van Woensel, NIMH